

دیپلماسی و حقوق دیپلماتیک و کنسولی
در اسلام و غرب

دکتر محمد عباسی

دکتر رهبر طالعی حور

زمستان ۱۳۹۷

انتشارات دانشکده علوم و فنون فارابی

نام کتاب: دیپلماسی و حقوق دیپلماتیک و کنسولی در اسلام و غرب

مؤلف: محمد عباسی - رهبر طالعی حور

ویراستار علمی: جمشید شریفیان - نادر پورآخوندی

مدیر اجرایی: یونس خزلی

ویراستار ادبی: یونس خزلی

صفحه آرا و تنظیم: جواد یعقوبی

طرح جلد: علی رودگر صفاری

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰ جلد

❖ کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر و نسخه برداری برای ناشر محفوظ است. (تتبع مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

تلفن ناشر: ۲۹۹۴۲۶۵۸ صندوق پستی: ۴۵۷۳۳ - ۹۲

سرشناسه: عباسی، محمد، ۱۳۴۸ -

عنوان کتاب: دیپلماسی و حقوق دیپلماتیک و کنسولی در اسلام و غرب

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۴۸-۰۱-۴

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷/۴۲۳۱/BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۵۹۱۲۲

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۵	مقدمه
۱	فصل اول: دیپلماسی
۲	گفتار اول: مفهوم دیپلماسی
۴	گفتار دوم: تاریخچه دیپلماسی
۱۱	گفتار سوم: انواع دیپلماسی
۲۷	فصل دوم: حقوق دیپلماتیک
۲۸	گفتار اول: تعاریف و اصطلاحات
۳۳	گفتار دوم: منابع حقوق دیپلماتیک
۴۰	گفتار سوم: الزامات و شرایط برقراری روابط دیپلماتیک
۴۳	گفتار چهارم: انواع نمایندگی دیپلماتیک
۴۶	گفتار پنجم: ارکان روابط دیپلماتیک
۵۴	گفتار ششم: پذیرش رئیس نمایندگی
۶۲	گفتار هفتم: وظایف مأمورین دیپلماتیک
۶۵	گفتار هشتم: آغاز و پایان مأموریت دیپلماتیک
۷۷	گفتار نهم: امتیازهای دیپلماتیک
۱۲۷	گفتار دهم: آزادی‌ها
۱۳۴	گفتار یازدهم: مسائل مسکوت در کنوانسیون وین ۱۹۶۱ -
۱۴۱	گفتار دوازدهم: تشریفات و روابط دیپلماتیک

۱۵۹	فصل سوم: حقوق کنسولی
۱۶۱	گفتار اول: روابط کنسولی
۱۷۰	گفتار دوم: وظایف مأموران کنسولی
۱۷۳	گفتار سوم: امتیازهای کنسولی
۱۸۸	گفتار چهارم: تفاوت‌های و شباهت‌های دو نهاد دیپلماتیک و کنسولی
۱۹۵	فصل چهارم: روابط دیپلماتیک در اسلام و ایران
۱۹۶	گفتار اول: دیپلماسی در اسلام
۱۹۹	گفتار دوم: منابع حقوق دیپلماتیک اسلامی
۲۰۷	گفتار سوم: اهداف، صور و روش‌های دیپلماسی در اسلام
۲۱۳	گفتار چهارم: ویژگی و وظائف «سفير» دیدگاه اسلام
۲۱۵	گفتار پنجم: روابط کنسولی در اسلام
۲۱۶	گفتار ششم: دیپلماسی و سیاست خارجی از منظر امام خمینی (ره)
۲۲۷	گفتار هفتم: دیپلماسی و سیاست خارجی از منظر امام خامنه‌ای
۲۳۶	نتیجه‌گیری
۲۳۹	منابع و مأخذ
۲۴۵	پیوست‌ها

مقدمه

دیپلماسی با مدیریت مناسبت‌های میان دولت‌ها و روابط دولت‌ها با سایر بازیگران سروکار دارد. از دیدگاه دولت، دیپلماسی با رایزنی، شکل‌گیری و اجرای سیاست خارجی ارتباط دارد. مطابق این تعریف، دیپلماسی وسیله‌ای است که دولت‌ها به کمک آن و از طریق نمایندگان رسمی و غیررسمی خود و نیز سایر بازیگران با استفاده از مکاتبات، مذاکرات خصوصی، تبادل دیدگاه‌ها، فعالیت‌های پشت‌پرده، ملاقات‌ها، تهدیدها و دیگر فعالیت‌های مربوط به جمع‌بندی هماهنگ سازی و تأمین منافع ویژه یا عمومی می‌پردازند.

روابط دیپلماتیک و به عنوان متر، روابط کنسولی برای تقویت روابط دوستانه میان ملت‌ها امری ضروری است، اما گاهی ممکن است به اهرم اعمال فشار کشورهای قوی بر کشورهای ضعیف تبدیل گردد. در این حالت است که قواعد حقوقی قابل اجرا در آن روابط، ضمن آن‌که سعی در تسهیل تقویت روابط دوستانه دارند، مانع اعمال فشار نیز می‌شود.

حقوق دیپلماتیک یکی از مهم‌ترین مباحث حقوقی در عمل است، حقوقی که رابطه دیپلماتیک میان دولت‌ها را پوشش می‌دهد و رابطه دوستانه میان آن‌ها را تقویت می‌کند. در عرصه بین‌المللی، شاید میان دو کشور مشکلات و اختلاف‌ها به وجود داشته باشد که منافع دو طرف را تحت تأثیر قرار دهد، در چنین وضعیتی توسل به راه حل دیپلماتیک امری مهم و حیاتی است و حل مسالمت‌آمیز اختلاف‌های میان دو طرف را تضمین می‌کند. تحول مهم حقوق دیپلماتیک با تأسیس نمایندگی‌های دائمی در اواخر دوران رنسانس در دولت‌شهرهای ایتالیا اتفاق افتاد. این دولت‌شهرها اهمیت ایجاد هیئت‌های دیپلماتیک حرفه‌ای را دریافته بودند و مهم‌ترین وظایف آنها کسب اطلاعات، حمایت از منافع سیاسی و نظامی دولت خود و گسترش روابط تجاری بود.

کتاب حاضر درصدد است ابتدا مباحثی درباره دیپلماسی، تاریخچه و انواع آن بیان کند. در فصل دوم با عنوان حقوق دیپلماتیک مسائلی هم‌چون مبانی حقوق دیپلماتیک، الزامات و شرایط برقراری روابط دیپلماتیک، انواع نمایندگی دیپلماتیک، ارکان روابط دیپلماتیک، وظایف مأمورین دیپلماتیک، امتیازهای دیپلماتیک، آزادی‌ها، پایان مأموریت دیپلماتیک، مسائل سکوت در کنوانسیون وین ۱۹۶۱ و تشریفات و روابط دیپلماتیک مورد بحث قرار می‌گیرد. فصل سوم کتاب به حقوق کنسولی اختصاص یافته و در این فصل روابط کنسولی، وظایف مأمورین کنسولی، امتیازهای کنسولی و تفاوت‌ها و شباهت‌های دو نهاد دیپلماتیک و کنسولی توضیح داده می‌شود. در فصل چهارم کتاب با عنوان روابط دیپلماتیک در اسلام و ایران؛ منابع حقوق دیپلماتیک اسلامی، خطوط کلی دیپلماسی اسلام، ویژگی و وظایف سفیر از دیدگاه اسلام، روابط کنسولی در اسلام، دیپلماسی و سیاست خارجی از منظر امام خمینی (ره)، دیپلماسی و سیاست خارجی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مورد بحث قرار می‌گیرد. این مجموعه متناسب با سرفصل‌های آموزشی وزارت علوم تحقیقات و فن‌آوری برای تدریس تدوین گردیده است. از همکاران و دانش‌پژوهان محترم صمیمانه تقاضا داریم بزرگواری نموده و نظرها و اصلاحات خود را به‌منظور رفع کاستی‌ها و نقصان مطالب هدیه فرمایند.

محمد عباسی - رهبر طالعی حور

زمستان ۱۳۹۷